

ta književnost danas živi i koje korespondencije ima sa starijim zapisima ili čak srednjovjekovnim fragmentima koji se spominju.

Koncepcija je knjige nedvosmisleno nagoviještena već u pregledu sadržaja, gdje autori pod zajedničkim naslovom **Razvojne tendencije njemačkoga narodnog pjesništva od početaka do današnjih dana** dijele građu u šest većih poglavlja vodeni, kao što smo rekli, povijesnim, odnosno društveno-političkim promjenama. Tako se povijest i razvoj usmene književnosti analizira u doba nastanka feudalizma, razvijenog feudalizma, u epohi propadanja feudalnog društva i razvoja manufakture, u razdoblju građanskih revolucija, u doba razvijenog kapitalizma i imperijalizma, a u posljednjem se poglavlju raspravlja o ulozi i mogućnostima narodnog pjesništva u socijalističkom društvu.

Sve su interpretacije dokumentirane iscrpnim podacima o građi i izvorima. Napominjemo i da knjiga donosi vrlo vrijedne priloge relevantne za svakog istraživača folklorne književnosti: bogatu bibliografiju najznačajnijih svjetskih izdanja s područja usmene književnosti, zatim opću bibliografiju njemačkoga narodnog pjesništva, nadalje bibliografiju o pojedinim vrstama, te katalog imena i pojmova.

Uz urednika Hermanna Strobača, kao autori knjige navedeni su istraživači: Gisela Burde-Schneidewind, Siegfried Kube, Siegfried Neumann i Waltraud Woeller. Nije, na žalost, vidljivo koji su autori pisali pojedine dijelove knjige.

Ljiljana Marks

U. B. Dalgat, Literatura i folklor. Teorijske aspekte, Izdatel'stvo »Nauka«, Moskva 1981, 304 str.

U knjizi U. B. Dalgata **Književnost i folklor** razmatraju se teoretski problemi književno-folklornih veza, njihovi uzajamni odnosi i spe-

cifičnosti. Autor se uključuje u suvremene diskusije o ulozi folkloru u sadašnjim književnim procesima.

Knjiga se dijeli na uvod, tri poglavlja i zaključak.

U uvodnoj riječi Dalgat ističe da su sovjetska znanost o književnosti i folkloristika dosta pažnje posvetile znanstvenoj razradi problema o uzajamnim odnosima književnosti i folkloru. Budući da nije bilo moguće navesti sve radove o toj temi, autor izdvaja tridesetak glavnih i kaže: da su do naših dana istraživači poklanjali glavnu pažnju utvrđivanju izvora, otkrivanju folklornih elemenata u književnim djelima, što nesumnjivo znači važan analitički aspekt proučavanja tog problema, međutim metodološka je suština pitanja u ovom radu u osvjetljavanju povijesno-književnih veza, u određivanju karaktera veza, logike odnosa između književnosti i folkloru na raznim društveno-povijesnim i idejno-estetskim razinama, a književni se proces razmatra u dijakronijskim i sinkronijskim aspektima. U vezi s postavljenim zadacima i teoretsko-metodološkim načelima proučavanja promatran je različit materijal sovjetskih mnogonacionalnih književnosti i teoretskih uopćavanja cjelovitih procesa književnog razvoja i izvršene konkretne analize književnih djela.

U prvom poglavlju: **Teoretsko-metodološki problemi uzajamnog djelovanja književnosti i folkloru** obrađuju se kao dva samostalna sistema sistem folkloru i sistem literature. Ovo poglavlje ima i nekoliko podnaslova: o specifičnosti folkloru (folklor se smatra posebnom stvaralačkom formom), o folklornim elementima, o razinama, o opoziciji i o uzajamnom djelovanju folkloru i književnih vrsta.

Drugo poglavlje: **Međusistemske veze književnosti i folkloru na različitim razinama književnog razvitka** dijeli se na dva dijela: Prvi govori o ulozi folkloru u buđenju i formiranju sovjetskih književnosti koje su kasno dobile pismo, a drugi o fol-

kloru u suvremenim književnim procesima.

U trećem dijelu riječ je o stilovornoj ulozi folkloru drugih naroda u poetičkom sistemu ruskog romanizma i realizma.

U **Zaključku** autor ističe neke važnije misli o proučavanju procesa formiranja i razvoja višenacionalnih književnosti i njihovih veza s folklorom i o književno-kritičkim problemima, pa zaključuje da je folklornost samo jedna od funkcija književnosti, ali funkcija »koja ovisi« o sveukupnosti društvenih i kulturnih faktora općenacionalnog razvoja koji upravljaju književnim procesima.

Na kraju monografije ponovno se poziva »za svjedoka« Gorki i navode njegove riječi iz pisma od 13. rujna 1933. godine gdje govori o utjecajima usmenog stvaralaštva na pisanu književnost i pita: kako se narodna priča našla u osnovi **De-kameron**a, a narodne satirične pjesme o vitezovima odjeknule u **Don Quijot**eu, ... ima li u **Oblomov**u ponešto iz priča o »Ivanu budalašu« i kaže da je uvjeren da Karatajev i Polikuška, koje je stvorio Tolstoj, nisu bez utjecaja »priča o budali«, jer se taj veliki umjetnik veoma koristio folklorom. Dalgat zaključuje da problem uzajamnog djelovanja književnosti i folklor ostaje i dalje veoma aktualan, jer se u jednoj monografiji ne mogu obuhvatiti i riješiti sva pitanja.

Ante Nazor

Kad je sve zborilo. Crnogorske narodne basne, Izbor **Radoje Radojević**, Predgovor i pogovor **Danilo Radojević**, Biblioteka »Luča«. Antologija crnogorske književnosti, Pobjeda, Titograd 1979, 260 str.

Najveći je dio basana i ostalih priča u ovom izboru preuzet iz zbirke Vuka Vrčevića (50) i Novice Šaulića (18), a u manjem su broju (od 7 do 1) preuzete od Pavla Rovinskog, Stevana Dučića, Ilije Zlatičanina, Rista Popovića, B. Zimonjica,

Andrije Jovičevića, Vuka Karadžića i Sima Terića.

Spomenuli smo basne i ostale priče premda se u naslovu, predgovoru i pogovoru dosljedno govori samo o basnama. Sam izbor tekstova nije ipak tako dosljedan pa obuhvaća i priče o životinjama, koje nisu basne (**Jarac divojarac**, **Kako je lisica lećela**, **Magarac, pas, mačak i pijevac**, **Kako je lija dolijala**, **Meded, svinja i lisica** i dr.).

Pisac uvoda (koji je zbirku pripremio za tisak nakon tragične smrti autora izbora) razmatra sve uključene tekstove kao basne. Problem je očito u tome što u opsežnom uvodu, nazvanom **Crnogorske narodne basne**, nije razmotreno pitanje o pojmu basne. Istina je, doduše, da pisac govori o podrijetlu riječi basna i da je, prema Rječniku JAZU, određuje kao »pripovijest koja se ne vjeruje« (str. 25) — ali takvo određenje ne upućuje ni približno na karakteristiku vrste basna. Prema općenito usvojenom poimanju, u basnama govore i djeluju životinje, biljke i stvari, tako da se time simbolično s poučnom namjerom objašnjava ljudsko ponašanje. Na jednom se mjestu uvod približava takvu shvaćanju basne kad kaže da »u nekim našim basnama nalazimo takvu rečeničnu konstrukciju kao da su njihovi autori odlikavali odnose među ljudima« (str. 43) — ali ograničenje na **neke** basne i na njihovu samu jezičnu konstrukciju pokazuje da je u toj knjizi osnovni pojam basne shvaćen drukčije, a nije rečeno kako. Moguće bi bilo da priređivač zbirke, slično nekim drugim autorima, osporava podjelu na basne i priče o životinjama (kao, donekle, I. Levin u knjizi **Svod tadžikskog folklora**. T. I. **Basni i skazki o životnyh**. Moskva 1981; vidi prikaz u »Narodnoj umjetnosti«, knj. 19), ali u knjizi nije posrijedi takvo osporavanje jer se o razgraničenju vrsta u uvodu ne govori.

Opsežna uvodna rasprava citira mnogo literature, ali velikim dijelom, na žalost, iz općih priručnika,